

Andres Beloki Urreta

*Bidania-Goiatz,
Gipuzkoa
(1927-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Bidaniako "Perraburu" baserrian jaioa. Umetan inguruko baserri batean morroi ibilia, eta gaztetan basoan zein fabrikan lanean jarduna. Batez ere baserriko lanen, basoko kontuen eta gerrako istorioen inguruan hitz egin digu.

Zintak

BID-013

- **Proiektua:** Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Artetxe, Miren

- **Data:** 2009-11-11
- **Iraupena:** 94 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Arteaga, Karmele

Pasarteak

1. Gerra osteko bizimodu gogorra

- **Erref:** BID-013/002
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:01:18. **Bukatu:** 00:02:14

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Baserrian ganadua zeukaten baino halere morroi edo neskame joan behar izaten zuten. Andres morroi joan zen 12 urte zituenean. Gerra ondorengo urte txarrak gogora ekartzen ditu. Lana asko egin behar izaten zuten.

2. Morroien bizia

- **Erref:** BID-013/003
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:02:14. **Bukatu:** 00:03:06

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Morroi bezala baserriko lanak egiten zituen. Behiak zituzten, esnetakoak. Taloa jaten zuten.

3. Morroi bezala lanean

- **Erref:** BID-013/004
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:03:06. **Bukatu:** 00:04:15

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Artoa eta garia egiten zituzten eta beti zegoen lana soroan. Mendi guztiak garbi egoten ziren. Elurra egiten zuenerako egurra txikitu behar izaten zuten. Beste morroi bat ere bazen etxean.

4. Ezkontza kanpotik jaiotako umeak

- **Erref:** BID-013/007
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:09:07. **Bukatu:** 00:10:52

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Ezkondu gabekoek Villabonako Fraisorora eramaten zituzten umeak. Han dirua ordaindu behar izaten zen. Batzuk umeak saldu ere egiten omen zituzten.</p>

5. Gerra hasierako oroimenak

- **Erref:** BID-013/009
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:14:15. **Bukatu:** 00:15:29

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren hasiera

Laburpena:

Gerra hasi zenean, 9 urte zituen Andresek. Igandea zenez, etxekoak mezara joan ziren goizean. Aita ukuiluan zebilen eta handik etorri zen gertatutakoaren berri emanez.

6. Hernioko frontea gerra garaian

- **Erref:** BID-013/010
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:15:29. **Bukatu:** 00:17:15

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Lehenengo tiroak Berastegin hasi ziren. Gero, Hernio aldetik gorriak pasa ziren eta beraien etxea tartean gelditzen zen. Beraien etxeko pagoen atzean gordetzen ziren soldaduak. Beste baserri batean gordeta egon behar izan zuten egun batzuetan.</p>

7. Gerra garaiko giroa baserrietan

- **Erref:** BID-013/011
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:17:15. **Bukatu:** 00:18:38

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Bi anaia gerran ibili ziren. Gizonak arriskuan zeuden eta baserrietan ezkutatuta egoten ziren. Leihoetan koltxoia jartzen zituzten babesteko. Bi arreba Tolosara eta Zaldibarrera joan ziren.

8. Tiro egin zioten belar bila joan zen batean

- **Erref:** BID-013/012
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:18:38. **Bukatu:** 00:20:40

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Etxean zegoena soldaduei eman behar izaten zitzaien. Etxe ondoko belarra etxera ekartzeko, arriskuan ibiltzen ziren. Halako batean, tiro egin zioten nafarrek. Belar sortari esker libratu zen. Bala ez zuten bilatu.

9. Baserri inguruan, soldaduek bi bizkaitar hil zituzten

- **Erref:** BID-013/013
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:20:40. **Bukatu:** 00:21:47

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Behin, inguruko baserri batera zihoala, soldaduekin egin zuen topo. Soldaduek bi lagun zeramatzen hiltzeko asmotan. Bi haiek bizkaitarrak ziren eta badaki non hil zituzten.

10. Gerra garaiko oroitzapenak

- **Erref:** BID-013/014
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:21:47. **Bukatu:** 00:23:45

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gauean menditik soldaduak jaisten ziren baserrira. Egunez gordeta ibiltzen ziren. Gorrien eta nafarren arteko borrokak gogoratzen ditu. Francoren aurka borrokatzen zutenak bizkaitarrak izaten zirela dio. Bertakoak ere joan ziren gerrara. Bi edo hiru anaia ziren etxeetan, bat gerrara joateaz libratzen zen.

11. Gernikako bonbardaketaren oroitzapenak

- **Erref:** BID-013/015
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:23:45. **Bukatu:** 00:25:30

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Eibar eta Elorrioren gerra gogorra izan zen. Etengabe hegazkinak pasatzen ziren eguna gogoan du. Gernikako bonbardaketa izan zenean, entzun ere egin omen zuten. Gernika txikitu zutela berehala jakin zuten Zeruko Argia aldizkariaren bitartez.</p>

12. Gerra garaiko bizipenak

- **Erref:** BID-013/016
- **Iraupena:** 0:01:26. **Hasi:** 00:25:30. **Bukatu:** 00:26:56

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Andresen aitak udaletxetik egunkaria ekarri zuen eta ama negarrez hasi zen Gernikakoa jakindakoan. Beste fronte gogorra Ebron izan zen. Hernion ere fronte gogorra izan zen. Ezkutatu egin behar izaten zuten, eta baserriko lanak eten egin zituzten 3 edo 4 hilabetez.</p>

13. Gosea denean, edozer jan daiteke

- **Erref:** BID-013/017
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:26:56. **Bukatu:** 00:29:00

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gosea zutenez, edozer jaten zuten, baita belarra ere. Batata ere jaten zuten. Ama Tolosara edo Azpeitira erostera joaten zenean, batatak erosten zituen; eta, txarrak izan arren, gustura jaten zituzten. Mendiko errota batean irina egiten zuten eta harekin taloa. Esnea ere izaten zuten. Inguruko baserrietakoei esnea eramaten zien. Gosea pasa zuten.

14. Gerra ondorengo gabezia

- **Erref:** BID-013/018
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:29:56

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Gerra bukatu ondoren garai gogorrenak iritsi ziren. Franco salatzen du. Herriari etxeko janariak entregatu behar izaten zituztenez gosea pasa zuten. Horregatik morroi joan behar izan zuen.

15. Iratira lanera 17 urte bete ondoren

- **Erref:** BID-013/019
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:29:56. **Bukatu:** 00:31:56

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Hamazazpi urte zituela Tolosatik Roncalesa hartuta Iratira joan zen. Batzuetan Andoainen Leizaolako trena hartuta joaten ziren. Iratin lan asko egin zuen. Bertako nagusiaz hitz egiten du.

16. Iratiko kablean egurra biltzen

- **Erref:** BID-013/020
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:31:56. **Bukatu:** 00:34:25

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Argitik argirako lana izaten zuten bertan. Iratin izandako bizimodua deskribatzen du. Jende asko biltzen zen bertan lanean. Bederatzi hilabete jarraian pasa zituen bertan. Itzuli zenean oinez etorri zen Tolosatik, dirua ez gastatzeagatik. Etxean sartu zenean pozez jaso zuten. Kearen usaina ekartzen omen zuten.

17. Basoko lanean diru asko irabazten zen

- **Erref:** BID-013/021
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:34:25. **Bukatu:** 00:36:32

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Armagintza

Laburpena:

Dirua arroparen artean gordeta ekartzen zuen, Iruñean kobratu ondoren. Egurra kablean jaisten zuten. Soldata 8 edo 9 duro eguneko izaten zen. Bertan dirurik gastatzen ez zutenez dena gorde egiten zuten. Diru asko biltzen zuten horrela eta ama ezin sinetsi gelditu zen.

18. Kableko lana ikusgarria zen

- **Erref:** BID-013/022
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:36:32. **Bukatu:** 00:38:14

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Iratiko lana nolakoa zen azaltzen du. Lana guztia aizkorarekin egiten zuten. Iratin biderik ez zegoela dio. Ez ziren herrira jaisten. Kablea nolakoa zen azaltzen du. Kablea nola muntatzen zen gazteei erakustea gustatuko litzaioke.

19. Iratiko basoetan kablean lanean

- **Erref:** BID-013/024
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:40:52. **Bukatu:** 00:44:18

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Argitik argira lanean ibiltzen ziren Iratin. Aizkoraz mozten zituzten zuhaitzak. Trontza ere erabiltzen zuten. Beste batzuk idiekin eta mandoekin ibitzen ziren kargatzen. Kablea nolakoa zen azaltzen du. Ikusgarria eta polita dela dio. Garai batean enborrak ur gainean jaisten zituzten. Errepublikara garaian muntatu omen zuten lehenengo kablea.

20. Iratiko kablean izandako abenturak

- **Erref:** BID-013/025
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:44:18. **Bukatu:** 00:47:18

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Kate batekin enborrak lotzen zituzten. Kablea ikusi gabe zaila da azaltzea. Kablea aberiatzen bazen mandoekin bera jaitsi behar izaten zuten. Kablean zebiltzan garaiko anekdotak kontatzen ditu. Telefonoa bertan izaten zuten abisuak pasatzeko.

21. Errekara eroritako mandoa jan zuten

- **Erref:** BID-013/026
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:47:18. **Bukatu:** 00:49:02

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Iratin erreka handiak dira eta bertan garbitzen ziren. Xaboia izaten zuten. Behin mando bat errekan behera erori zenekoa kontatzen du. Janaria izaten zuten baina haragi gutxi. Hamasei ordu ere egiten zuten lan.

22. Basoan lan egiteko arropa eskasak

- **Erref:** BID-013/028
- **Iraupena:** 0:02:48. **Hasi:** 00:49:44. **Bukatu:** 00:52:32

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

Arropa txarra eramaten zuten. Abarkak eta mantarrak janzten zituzten. Arropak gauean txabolako sutan lehortzen zituzten. Bonbatxoak eramaten zituzten. Alkandora eta jertse zaharrak ere eramaten zituzten. Hotza egiten zuenean ardi larrua jartzen zuten bizkarrean. Txapela ere eramaten zuten eta Iparraldetik ekarritako plastikozko txapela gainetik.

23. Iratin lanean euskaldunak ziren gehienak

- **Erref:** BID-013/029
- **Iraupena:** 0:01:14. **Hasi:** 00:52:32. **Bukatu:** 00:53:46

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Txabolan 90 pertsona biltzen ziren. Beraiek eraikitzen zuten txabola. Bost urte pasa zituen horrelako lanetan. Langile guztiak euskaldunak izaten ziren. Ikazkinak Aragoikoak ziren.

24. Basoan lanean zebiltzanean lo gutxi egiten zuten

- **Erref:** BID-013/030
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:53:46. **Bukatu:** 00:55:38

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Basoko lanean ibiltzen zirenak gazteak ziren. Lo gutxi egiten zuten, 6 ordu gauero eta siesta pixka bat bazkal ondoan. Enkargatuak esnatzailea jartzen zuen eta ondoren garrasika beste guztiak esnatzen zituen.

25. Iratiko kablean gertatutako anekdotak

- **Erref:** BID-013/031
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:55:38. **Bukatu:** 00:58:51

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Kablean gertatutako anekdotak kontatzen ditu. Behin kablea eten zitzaienean arazoak izan zituzten. Ibilbide luzea egin behar izan zuen Zurizaraino mandoak hartuta.

26. Artzain frantses batekin mendian galduta

- **Erref:** BID-013/032
- **Iraupena:** 0:05:47. **Hasi:** 00:58:51. **Bukatu:** 01:04:38

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Bestelako kontuak » Gaur egungo kontuak

Laburpena:

Zurizatik bueltan zihoala laino itxia sartu zitzaion et galduta ibili zen artzain frantses batek lagundu bitartean. Gau hartako abenturak kontatzen ditu.

27. Iratiko basoetan lanean

- **Erref:** BID-013/034
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 01:05:24. **Bukatu:** 01:07:09

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Basoan lanean zebiltzanean hika hitz egiten zuten beti. Andresek ekarritako trokolekin kablea konpondu eta berriro lanean hasi ziren. Handik aurrera gutxiago kargatzen zuten kablea. Enkargatuek moztutakoaren araberrako ehunekoa irabazten zuten.

28. Basoko lanean ez zuten asegurririk

- **Erref:** BID-013/035
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 01:07:09. **Bukatu:** 01:08:30

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Basoan lanean ibiltzen zirenean ez zuten asegurririk izaten. Iparraldean ibiltzen zirenak berriz bai eta horri esker gaur egun pentsioa kobratzen dute.

29. Basoa utzi eta herrira lanera

- **Erref:** BID-013/037
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 01:10:17. **Bukatu:** 01:11:55

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Ekonomia eta industria » Lantegiak

Laburpena:

Arrebek etxera bueltatzeko esaten zioten eta mendia utzi egin zuen. Lantegi batean hasi zen lanean. Abarka eta galtzerdiekin joaten ziren lanera. Lan gogorra egin behar izaten zuen.

30. Jai arratsaldetan nesken bila

- **Erref:** BID-013/040
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 01:16:00. **Bukatu:** 01:17:40

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak

Laburpena:

Neskatan jai arratsaldeetan ibiltzen ziren. Motorra zeukanez hainbat lekuetara joaten zen. Neskak etxera eramaten zituen baina inori muxurik eman gabe.

31. Neskak bilatzen

- **Erref:** BID-013/041
- **Iraupena:** 0:02:59. **Hasi:** 01:17:40. **Bukatu:** 01:20:39

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea
- Aisia » Jai-giroa
- Bestelako kontuak » Irudiak grabatzen

Laburpena:

Erromerietara ere joaten ziren. Dantzan ez ziren ibiltzen. Neskak ez ziren tabernetan ibiltzen. Andregaia izan zuenean dantzaren bat egin zuen. Emaztearen argazkia erakusten du eta ederra zela dio.

32. Tetuango kartzelan

- **Erref:** BID-013/044
- **Iraupena:** 0:04:01. **Hasi:** 01:25:49. **Bukatu:** 01:29:50

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

<p>Lehen ez zen kanpotarrik ikusten. Afrikan soldadu egon zeneko anekdotak kontatzen ditu. Tetuanen kartzelan eduki zuten guardia gaizki egiteagatik. Isilka bertako emakume zaintzaile batekin harremanak eduki zituzten.</p>

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com